

2016-03-30
2021-10-25

Riktlinjer för avdelning äldreomsorg (socialtjänstlagen)

SOLLENTUNA KOMMUN
Vård- och omsorgsnämnden

www.solentuna.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Riktlinjer för avdelning äldreomsorg	1
1. Inledning	4
1.1 Målgrupp	4
1.2. Lagstiftning	4
1.2.1 Sekretess och anmälningsskyldighet	5
1.2.2 Lex-Sarah	5
1.2.3 Bistånd	5
1.2.4 Hushållsgemenskap	6
1.3 Samverkan	6
1.3.1 Samordnad individuell plan	6
1.4 Barnperspektiv	6
1.5 Våld i nära relationer	7
2 Handläggningsprocessen	7
2.1 Ansökan	7
2.1.1 Ansökan från annan kommun	7
2.2 Utredning	7
2.3 KommunikERING	8
2.4 Beslut	8
2.5 Överklagan	8
2.6 Valfrihet/kundval	8
2.7 Genomförande av insats	8
2.8 Uppföljning	8
2.9 Avgifter	8
3 Insatser	9
3.1 Omvårdnadsinsatser	9
3.1.1 Morgonhjälp	10
3.1.2 Kvällshjälp	10
3.1.3 Natthjälp	10
3.1.4 Dusch	10
3.1.5 Tillsyn	10
3.1.6 Trygghetsringning	10
3.1.7 Trygghetslarm	10
3.1.8 Dubbelbemanning	11

3.1.9 Egenvård.....	11
3.1.10 Måltider	11
3.1.11 Stöd vid dagverksamhet.....	12
3.2 Serviceinsatser	12
3.2.1 Städ	12
3.2.2 Tillsynsstad	12
3.2.3 Tvätt.....	12
3.2.4 Inköp och ärenden.....	13
3.2.5 Ledsagning till vårdinrättningar.....	13
3.2.6 Avlösning i hemmet.....	13
3.2.7 Boendestöd.....	13
3.3 Aktiviteter	14
3.3.1 Dagverksamhet.....	14
3.3.2 Social och fysisk aktivitet.....	14
3.3.3 Kontaktperson.....	14
3.4 Boendeformer	15
3.4.1 Särskilt boende	15
Omvårdnadsboende.....	15
Omvårdnadsboende med demensinriktning	15
Omvårdnadsboende med psykiatrisk inriktning	15
3.4.2 Hem för vård eller boende (HVB)	16
3.4.3 Korttidsboende	16
Korttidsvistelse i samband med utskrivning från sjukhuset	16
Avlastning i form av korttidsboende	17
Avlastning i form av växelvård.....	17
3.4.4 Resurslägenhet.....	17
3.5 Övrigt stöd	17
3.5.1 Anhörigstöd.....	17
3.5.2 Öppna verksamheter.....	17
3.5.3 God man och förvaltare	18
3.5.4 Färdtjänst	18
3.5.5 Riksfärdtjänst	18
3.5.6 Tandvårdsstöd	18
3.5.7 Bostadsanpassning.....	18
3.5.8 Turbundna resor.....	18

1. Inledning

I socialtjänstlagen (1 kap 1§ SoL) framgår det att samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund ska främja människors:

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Vidare uppges det att socialtjänsten under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Detta innebär dock ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän (2 kap 1§ SoL).

För att tydliggöra avdelning äldreomsorgs arbete har dessa riktlinjer utarbetats. Riktlinjerna ska fungera som ett styrdokument för biståndshandläggarna som utreder och fattar beslut om insatser samt ge en allmän beskrivning av insatser till målgruppen. Riktlinjerna ska vara vägledande vid bedömning av insatser men det är den enskildes individuella behov och förutsättningar som påverkar beslutet.

1.1 Målgrupp

Målgruppen för dessa riktlinjer är enskilda med en fysisk funktionsnedsättning samt för enskilda över 65 år som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning och är i behov av insatser enligt socialtjänstlagen.

Missbruk

Om en enskild har missbruksproblematik handläggs missbruket av socialkontoret oavsett ålder.

Socialpsykiatri

Överföring sker mellan socialkontoret och vård- och omsorgskontoret när en enskild med psykisk funktionsnedsättning och pågående insatser fyller 65 år.

1.2. Lagstiftning

I avdelningens arbete är följande lagar av stor betydelse:

- Förvaltningslag (1986:223) – FL
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) – HSL
- Kommunallagen (1991:900) – KL

- Lag (1997:736) om färdtjänst
- Lag (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård – betalningsansvarslagen
- Lag (2007:1091) om offentlig upphandling - LOU
- Lag (1997:735) om riksfärdtjänst
- Lag (2008:962) om valfrihetssystem - LOV
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) – OSL
- Socialtjänstförordning (2001:937) – SoF
- Socialtjänstlagen (2001:453) – SoL

Utöver ovanstående lagar kan andra lagar vara tillämpliga. Även rättspraxis samt socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är av vikt.

1.2.1 Sekretess och anmälningsskyldighet

Samtliga medarbetare inom socialtjänsten omfattas av sekretess. Sekretessen gäller för uppgifter om en enskilds personliga förhållande, om det inte står helt klart att uppgifter kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap 1§ OSL).

Alla som får vetskap om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialtjänsten. Medarbetare inom myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, kriminalvården och polisen är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Samma skyldighet råder för de som är anställda i offentlig eller privat verksamhet (14 kap 1§ SoL).

1.2.2 Lex-Sarah

Medarbetare inom socialtjänsten är skyldiga att rapportera missförhållanden eller påtaglig risk för ett missförhållande som rör den som får eller kan komma i fråga för insatser inom verksamheten (14 kap 3§ SoL).

1.2.3 Bistånd

Bistånd inom socialtjänsten kan likställas med individuellt tilldelade kommunala insatser. Inom avdelning äldreomsorg kan det exempelvis handla om särskilt boende, hemtjänst eller dagverksamhet.

Biståndsparagrafen i socialtjänstlagen lyder "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och livsföring i övrigt. Vid prövning av behovet av bistånd för livsföring i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållande om rätten att ta ut avgift för biståndet regleras i 8 kap. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv" (4 kap 1§ SoL).

Vad skälig levnadsnivå är, är inte definierat i lagen men i propositionen (2000/01:80) framgår det att det inte bara är en nivåbedömning utan ger även uttryck för vilken form av insats som kan vara aktuell och kan ses som ett uttryck för vissa minimikrav på tjänstens kvalitet. Det är den enskildes behov och inte dennes ekonomi som är avgörande för rätten till en insats. Bedömning av vilka insatser som behövs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå bedöms utifrån den tid och de förhållanden som just då råder, men även utifrån den enskildes situation och behov. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden.

1.2.4 Hushållsgemenskap

I en familj där vuxna lever i hushållsgemenskap är utgångspunkten för bedömning av insatser att man normalt ger varandra viss praktisk hjälp inom en familj, med exempelvis städ och tvätt. Däremot kan behov av hjälp med personnära insatser, exempelvis toalettbesök, dusch eller påklädning, inte anses ligga inom ramen för vad man bistår varandra med inom familjen.

1.3 Samverkan

I både socialtjänstlagen och förvaltningslagen regleras socialtjänstens skyldighet till samverkan. Socialtjänsten har till uppgift att medverka i samhällsplanering och i samverkan med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda.

Samverkan kring en enskild ska alltid ske med dennes samtycke och delaktighet med målet att öka livskvaliten samt för att skapa en helhetssyn på den enskildes behov och hur dessa behov ska tillgodoses på bästa sätt.

1.3.1 Samordnad individuell plan

När en enskild är i behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård ska en samordnad individuell plan (SIP) upprättas. Syftet är att säkerställa samarbetet mellan olika huvudmän och att samla den enskildes behov i ett dokument. Medarbetar inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård kan initiera en SIP medan exempelvis anhöriga kan föreslå att en SIP ska startas. Det är den enskilde eller dennes legala företrädare som ger samtycke till att en SIP upprättas och därmed bestämmer vilka aktörer som får sammankallas till ett möte. I en SIP ska det framgå:

- vilka insatser som behövs
- vilka insatser som respektive huvudman ska ansvara för
- vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget
- vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

1.4 Barnperspektiv

Barnperspektivet har sin grund i artikel 3 i FN:s barnkonvention. I den framgår det att socialtjänsten ska tillförsäkra ett barn det skydd och den omvårdnad de behöver. Det är dock viktigt att hänsyn tas till de rättigheter och skyldigheter som dennes föräldrar eller vårdnadshavare har. Barnets eller den unges bästa ska alltid vara vägledande i socialtjänstens arbete och beviljande av insatser.

Barnperspektivet är särskilt viktigt att beakta när en enskild med barn ansöker om insatser.

1.5 Våld i nära relationer

Inom socialtjänstens uppdrag ligger att utreda behov av hjälp och stöd för enskilda som utsatts för våld i nära relation och bör erbjuda insatser till våldsutövare. Det kan exempelvis vara genom stöd, behandling, krisbearbetning eller skyddat boende. Det är därför viktigt att alla inom socialtjänsten vågar se, fråga och agera när det kommer till våld i nära relation. Våld kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, socialt eller ekonomiskt.

2 Handläggningsprocessen

Handläggning och dokumentation regleras i socialtjänstlagen och förvaltningslagen. Socialtjänstlagen innehåller inga möjligheter till tvångsinsatser, vilket innebär att en utredning av den enskildes behov och beslut om insatser endast kan genomföras om den enskilde själv vill det. Dock kan orosanmälningar inkomma som behöver hanteras och åtgärder vidtas.

Handläggning av en ansökan följer samma process oberoende på ansökt insats, omfattningen av utredningsförfarandet kan dock variera.

2.1 Ansökan

Det finns inget reglerat om vad den enskilde kan ansöka om, utan ansökan ska mottas utifrån den enskildes önskemål. En ansökan kan inkomma skriftligen eller muntligen av den enskilde eller genom legal företrädare. Ansökan ska tas om hand utan dröjsmål.

Om det inte tydligt framgår i ansökan vad den avser ska handläggaren hjälpa den enskilde att precisera och/eller komplettera med sina önskemål, detta ska tydligt dokumenteras.

2.1.1 Ansökan från annan kommun

Om en enskild önskar flytta till Sollentuna kommun men inte kan göra detta på egen hand på grund av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom och varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser kan denne söka särskilt boende enligt 2 kap 8§ socialtjänstlagen. Ansökan prövas i två steg. Först görs en bedömning av personkretstillhörighet och därefter prövas behovet av särskilt boende.

2.2 Utredning

En utredning grundar sig på den enskildes ansökan och ska initieras utan dröjsmål. Utredning inleds enligt 11 kap 1§ socialtjänstlagen och syftar till att få fram ett allsidigt underlag för beslut. En utredning ska ha ett helhetsperspektiv men inte vara mer

omfattande eller ta längre tid än vad som krävs för att beslut ska kunna fattas. Allt underlag till utredningen ska inhämtas med den enskildes samtycke. Det är den som ansöker om en insats som har ansvaret för att visa att behovet finns.

2.3 Kommunikering

Om information till en utredning inhämtats från annan part än den enskilde själv måste den enskilde informeras om detta innan beslut fattas. Undantag är om beslutet inte går den enskilde emot, om uppgifter saknar betydelse eller om avgörandet inte kan skjutas upp.

2.4 Beslut

Av beslutet ska det framgå vad den enskilde har ansökt om, vilka insatser som beviljats, enligt vilket lagrum, omfattning, för hur lång tid beslutet gäller samt information om rätten att överklaga ett beslut som gått dem emot.

2.5 Överklagan

Ett beslut ska överklagas skriftligen av den enskilde eller dennes legala företrädare. I överklagan ska det framgå vilket beslut som överklagas och vilken ändring som begärs. Överklagandet ska ha inkommit inom tre veckor från den dag den enskilde fått del av beslutet. I det fall överklagandet har kommit in i rätt tid och ingen ändring görs skickas överklagandet vidare till berörd domstol. Överklagandet förfaller om kommunen själv ändrar beslutet så som den enskilde begärt.

2.6 Valfrihet/kundval

När ett gynnande beslut fattats ska den enskilde, om insatsen ingår i valfriheten, välja en utförare. Om den enskilde inte kan eller vill välja en utförare finns icke-valsalternativ.

2.7 Genomförande av insats

Insatsen ska påbörjas enligt gällande avtal.

2.8 Uppföljning

Uppföljning av beviljade insatser sker vid förändrade behov eller minst en gång per år. Syftet är att säkerställa att målet med insatsen uppnås och att den enskildes behov tillgodoses på ett bra sätt. I samband med en uppföljning kan en ny ansökan tas emot och utredas.

2.9 Avgifter

Avgifter för avdelning äldreomsorgs insatser regleras i Vård- och omsorgsnämndens tillämpningsregler.

3 Insatser

De insatser som beviljas av avdelning äldreomsorg ska syfta till att stärka den enskildes möjligheter till att leva ett självständigt liv och underlätta vardagen. Insatserna ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov samt ta hänsyn till existentiella behov.

Insatser kan beviljas den som på grund av sjukdom, fysisk och/eller psykisk funktionsnedsättning eller annan orsak behöver stöd och hjälp i den dagliga livsföringen och som inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt. Den enskildes egna resurser och möjlighet att själva delta ska beaktas i utredning och beslut. Insatserna ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för insatser som utförs i den enskildes hem av ett hemtjänstföretag. Det kan vara omvårdnads- eller serviceinsatser samt vissa aktiviteter. Beviljade hemtjänstinsatser ska syfta till att stärka den enskildes egna förmågor och möjliggöra kvarboende. Hemtjänsten ska i samråd med den enskilde planera beviljade insatser och dokumentera överenskommelsen i en genomförandeplan.

Hemtjänsten ska inte utföra hälso- och sjukvårdsinsatser. Beviljad tid för egenvård ska däremot utföras.

I förarbeten till socialtjänstlagen och praxis (RÅ 1986 ref. 175 och HFD 2012 ref. U) framgår att det inte finns en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad. Det innebär att en enskild med omfattande omvårdnadsbehov kan få avslag på en hemtjänstansökan med hänvisning till att en plats på ett särskilt boende på ett bättre sätt kan möta den enskildes behov och är mer kostnadseffektivt. Fler än 180 hemtjänsttimmar per månad beviljas därför inte utan att särskilda skäl föreligger såsom till exempel behov som uppstår då en enskild befinner sig i ett palliativt skede, har en tillfällig försämring i hälsotillståndet eller är i yrkesverksam ålder.

3.1 Omvårdnadsinsatser

Omvårdnadsinsatser kan exempelvis vara hjälp med personlig hygien, toalettbesök, dusch och/eller på- och avklädning. Insatsen kan beviljas om den enskilde inte själv klarar av att utföra detta utan stöd eller hjälp från annan person. Omfattningen av insatsen utgår ifrån den enskildes behov.

3.1.1 Morgonhjälp

Med morgonhjälp menas att den enskilde ska få hjälp att bli klar inför dagen. Detta innebär förutom hjälp med personlig hygien hjälp med bland annat frukost, bäddning och att kasta sopor.

3.1.2 Kvällshjälp

Med kvällshjälp menas att den enskilde ska få hjälp att bli klar inför natten. Detta innebär förutom hjälp med personlig hygien hjälp med lättare kvällsmål.

3.1.3 Natthjälp

Insatsen beviljas om den enskilde behöver ha tillsyn, hjälp med personlig hygien eller vändning nattetid. Insatsen ska i första hand beviljas i form av digital tillsyn när insatsen inte kräver personal på plats.

3.1.4 Dusch

Hjälp med dusch kan beviljas enskilda om de saknar förmåga att själv utföra momentet. I det fall den enskilde har hjälp med morgon- eller kvällshjälp ska insatsen dusch utföras i samband med detta.

Vid utredning av behovet av insatsen ska hjälpmedel beaktas. Detta då duschbräda och borttagning av badkar kan underlätta och bidra till ökad självständighet.

3.1.5 Tillsyn

Tillsyn beviljas i det fall den enskilde är i behov av hjälp med personlig hygien mellan övriga dagliga insatser eller är i behov av att någon ser till dem för att säkerställa att allt är bra.

3.1.6 Trygghetsringning

Är den enskilde endast i behov av kontakt för att säkerställa att allt är bra kan trygghetsringning beviljas.

3.1.7 Trygghetslarm

Trygghetslarm kan beviljas enskilda som på grund av funktionsnedsättning har förhöjd fallrisk eller annan sjukdom som medför att de behöver kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar. Trygghetslarm syftar till att öka den enskildes känsla av trygghet och säkerhet i den egna bostaden.

Trygghetslarm kan i särskilda fall även beviljas som stöd till personer som lever i hushållsgemenskap och för att öka trygghetskänslan för den enskildes anhöriga.

Trygghetslarm beviljas under förutsättning att den enskilde har förmåga att hantera trygghetslarmet och kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen. Dessutom förutsätts att den enskilde lämnar ifrån sig kopior på de nycklar/nyckelbrickor som behövs för att larmpersonal ska kunna komma in i bostaden.

3.1.8 Dubbelbemanning

I beställningen till utföraren ska det framgå om behov av dubbelbemanning föreligger. Tid för dubbelbemanning medges endast för de moment som kräver två personer för att kunna utföras, det vill säga förflyttningsmomenten. Hjälpmedel ska övervägas.

Dubbelbemanning beviljas vanligen inte av arbetsmiljöskalet då det är utföraren som ansvarar för detta.

3.1.9 Egenvård

Egenvård är till för enskilda som behöver hjälp med enklare hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas som egenvård. Det vill säga uppgifter som legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en enskild själv kan utföra eller utföra med hjälp av någon annan. Det kan till exempel handla om hjälp med stödstrumpor eller ögondroppar. Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om hur och i vilken omfattning uppgifter ska utföras.

Till ansökan om egenvård ska den enskilde inkomma med ett egenvårdsintyg från ansvarig yrkesutövare inom hälso- och sjukvården.

Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktioner av läkare eller sjuksköterska är att betrakta som hälso- och sjukvård oavsett vem som utför uppgiften. Hälso- och sjukvårdsinsatser ingår inte i insatsen.

3.1.10 Måltider

Enskilda som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning inte själva kan planera, köpa eller tillreda sina måltider kan beviljas hjälp med enklare matlagning alternativt leverans av matlåda. Vilken insats som kan vara aktuell beror på den enskildes egna förmågor och resurser, hänsyn tas även till den enskildes önskemål.

Matleverans

Insatsen matleverans omfattar hjälp med att få färdig mat levererad till bostaden. Insatsen kan inte beviljas om den enskilde på egen hand kan ta sig till en restaurang/affär eller laga mat.

Om den enskilde inte själv kan värma och/eller servera sin mat kan hjälp med detta beviljas.

Enklare matlagning

Insatsen enklare matlagning omfattar hjälp med exempelvis steka kött/fisk, koka potatis och göra i ordning tillbehör. Enklare matlagning kan även omfatta uppvärmning av färdiglagad mat om den enskilde föredrar det alternativet. Långkok ingår inte i insatsen.

Enklare matlagning kan beviljas enskilda som behöver stöd eller hjälp att tillreda och/eller inta måltider. Hjälpen avser stöd före, under och efter måltiden.

I insatsen kan dukning, diskning, undan plockning och hantering av livsmedel ingå.

3.1.11 Stöd vid dagverksamhet

Hemtjänstinsatsen stöd vid dagverksamhet syftar till att säkerställa och underlätta för den enskilde att komma iväg till/från dagverksamheten. Det kan handla om såväl stöd i ordinarie bostad inför avfärd som stöd till/från ordinarie bostad samt stöd i samband med hemkomst. Denna insats beviljas för den som inte kan tillgodose behovet på egen hand eller annat sätt. Insatsen är främst avsedd för de med en riktad dagverksamhet, men kan även beviljas för de med en social dagverksamhet.

Denna insats kan beviljas för enskilda som behöver hjälp med exempelvis stöd/motivering de dagar som den ska till dagverksamheten. Insatsen kan även beviljas för hjälp att hålla koll på tiden och invänta turbunden resa, eller för att möta upp den enskilde i hemmet efter avslutad dagverksamhet vid oro eller förvirring.

3.2 Serviceinsatser

Med serviceinsatser avses praktisk hjälp i hemmet. Hjälp i hemmet kan beviljas om den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom inte kan utföra momenten på egen hand. I utredningen/beslutet ska det framgå om den enskilde kan utföra vissa delar av insatsen själv.

Serviceinsatser beviljas inte om den enskilde är gift eller sambo med någon som klarar av att sköta hemmet. Undantag kan göras om en enskild vårdas av anhöriga, i dessa fall kan serviceinsatser beviljas som avlastning för den som vårdar.

Serviceinsatser omfattar inte tvätt eller städning efter vuxna barn eller andra anhöriga. Insatsen omfattar heller inte putsning av silver, kristallkronor och dylikt eller trädgårdsarbete, skottning, storstädning, städning av källare- och vindsutrymmen eller utrymmen som den enskilde sällan använder.

3.2.1 Städ

Städning beviljas den som behöver stöd eller hjälp för att hålla bostaden i gott skick och beviljas i normalfallet av två rum och kök, hall och badrum. För makar där båda behöver hjälp med städning samt för ensamstående med småbarn upp till tonårsåldern kan städning av tre rum och kök beviljas. Om bostaden består av fler rum, kan efter överenskommelse med hemtjänsten, rummen varieras mellan gångerna.

3.2.2 Tillsynsstäd

Om särskilda behov föreligger kan den enskilde, utöver ordinarie städning, även beviljas tillsynsstädning. Särskilda behov kan uppstå om en enskilde har exempelvis inkontinens problematik, grav synskada, demens eller allergi.

3.2.3 Tvätt

Insatsen innefattar tvätt av den enskildes gångkläder, sänglinne och handdukar. För- och efterarbete, exempelvis byte av lakan samt inplockning av tvätt i skåp och lådor ingår. Strykning av enstaka plagg kan ingå.

Mangling eller strykning av sängkläder, handdukar eller tvätt av anhörigas kläder ingår inte.

Om den enskilde exempelvis har en inkontinensproblematik eller gravsynskada kan extra tvätt beviljas.

3.2.4 Inköp och ärenden

Enskilda som inte på egen hand kan göra sina inköp eller uträtta ärenden på apoteket, posten m.m. kan beviljas hjälp med detta.

Inköp (fysiska)

Inköp ska uträttas i närmaste välsorterade livsmedelsbutik. Utöver inköp av varor omfattar insatsen hjälp med att skriva inköpslista och att plocka in varorna i skåpen.

Digitala inköp

Digitala inköp utförs via ex. surfplatta/smartphone/dator och hos valfri leverantör. Utöver inköp av varor omfattar insatsen hjälp med att skriva inköpslista och att plocka in varorna i skåpen.

3.2.5 Ledsagning till vårdinrättningar

I undantagsfall kan ledsagning till vårdinrättningar beviljas enskilda som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, exempelvis långtgående demenssjukdom, inte klarar resan och vistelsen på sjukhuset enbart med det stöd som landstinget ansvarar för.

I första hand ska den enskilde använda sig av sjukresor genom landstinget, extra service kan efterfrågas.

3.2.6 Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet syftar till att erbjuda anhöriga som vårdar en närstående, med omfattande behov av stöd, hjälp och tillsyn under dygnet, möjlighet till egen tid. Insatsen kan innebära en aktivitet tillsammans med den enskilde (den som vårdas) i eller utanför bostaden.

Vid bedömning av behovet av avlösning ska andra eventuellt beviljade insatser med avlastningssyfte tas med i beräkningen, till exempel dagverksamhet och växelvård. Insatsen kan beviljas enskilda som sammanbor med den som ger omvårdnaden.

Avlösning i hemmet är avgiftsfritt upp till 16 timmar per månad.

3.2.7 Boendestöd

Boendestöd kan beviljas enskilda med en psykisk funktionsnedsättning som är över 65 år. Boendestöd är en social och praktisk stödinsats som syftar till att stärka den enskildes förmåga att hantera sitt vardagsliv både inom och utanför det egna hemmet. I boendestöd ingår praktiskt stöd men även motiveringsarbete och pedagogisk vägledning. Insatsen bygger på att den enskilde själv är aktiv.

Syftet med insatsen är att ge den enskilde stöd och struktur i sin livssituation samt upprätthålla och utveckla dennes resurser. Målet är att den enskilde på sikt ska lära sig att utföra momenten självständigt.

3.3 Aktiviteter

Aktiviteter innefattar insatser som särskilt syftar till att skapa ett socialt innehåll i vardagen och stärka den enskildes fysiska och psykiska välbefinnande samt för att bryta isolering. Innehållet i aktiviteterna anpassas efter den enskildes förmåga och önskemål.

3.3.1 Dagverksamhet

Dagverksamhet syftar till att underlätta för den enskilde att vidmakthålla sociala kontakter och ha möjlighet att delta i aktiviteter utanför hemmet tillsammans med andra.

Dagverksamhet kan beviljas om den enskilde inte kan tillgodose behovet av social samvaro och aktivitet på egen hand eller på annat sätt genom exempelvis seniorträff eller föreningar samt som avlastning för anhöriga som vårdar en närstående, med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov, i hemmet. Övriga insatser som syftar till avlastning ska tas i beaktande vid beslut.

Det finns två former av dagverksamhet:

- Dagverksamhet som erbjuder riktade sociala aktiviteter för enskilda med demensdiagnos (i undantagsfall kan läkarintyg som styrker kognitiv svikt räcka) eller för enskilda som är under utredning
- Dagverksamhet som erbjuder sociala aktiviteter för enskilda som har behov av social samvaro

I det fall den enskilde inte själv kan ta sig till och från dagverksamheten kan turbundna resor beviljas. Dock är det viktigt att alltid först utreda om den enskilde kan ta sig dit på annat sätt, exempel genom att gå eller åka med den allmänna kollektivtrafiken.

3.3.2 Social och fysisk aktivitet

Social och fysisk aktivitet kan beviljas en enskild som har mycket få eller inga sociala kontakter och/eller har svårigheter att förflytta sig utomhus på egen hand eller med hjälp av hjälpmedel. Social och fysisk aktivitet kan exempelvis vara promenad, ledsagning till seniorträff, pratstund, högläsning, hjälp att läsa post eller att kontakta anhöriga. Insatsen syftar till att den enskilde ska få hjälp att bryta den sociala isoleringen och möjliggöra utevistelse.

I bedömningen bör andra insatser som har beviljats i syfte att vidmakthålla sociala kontakter samt den enskildes sociala nätverk beaktas.

3.3.3 Kontaktperson

Insatsen kontaktperson syftar till att ge den enskilde stöd i personliga angelägenheter och bryta isolering genom samvaro. Insatsen kan beviljas enskilda som innan de fyllt 65 år haft kontaktperson beviljad genom socialpsykiatrin och där överföring sker mellan socialkontoret och vård- och omsorgskontoret.

Kontaktperson beviljas enskilda som behöver stöd för att utöka sitt personliga nätverk och som på grund av sitt hälsotillstånd eller andra skäl inte kan delta i dagverksamhet eller få sitt behov tillgodosett genom insatsen social och fysisk aktivitet eller boendestöd.

Insatsen ges som ett icke-professionellt stöd och innehåller ingen omvårdnad.

3.4 Boendeformer

3.4.1 Särskilt boende

Särskilt boende kan beviljas enskilda som har ett varaktigt, omfattande och dokumenterat behov av vård och omsorg och som inte längre kan få sina behov tillgodosedda i ordinärt boende trots de insatser som kommunen kan erbjuda i hemmet. Den enskilde ska ha behov av närhet till personal dygnet runt.

Insatsen beviljas först när bostadsanpassning, hjälpmedel och andra insatser som kan beviljas som stöd i ordinärt boende inte längre kan tillgodose den enskildes behov. Alla möjligheter att tillgodose behoven i ordinärt boende ska vara uttömda och faktiskt prövade. Att den enskilde inte önskar insatser i ordinärt boende räcker inte som skäl för att beviljas särskilt boende.

Särskilt boende beviljas inte på grund av bostadsproblematik såsom att den enskildes bostad är otillgänglig, att stambyte ska genomföras eller att den enskilde är bostadslös.

Omvårdnadsboende

Omvårdnadsboende kan beviljas om den enskilde har betydande svårigheter att leva ett självständigt liv i ordinärt boende samt att insatser såsom omfattande hemtjänst under hela dygnet, dagverksamhet och/eller växelvård visat sig inte kunna tillgodose behoven av stöd och hjälp.

Omvårdnadsboende med demensinriktning

Omvårdnadsboende med demensinriktning är avsedd för enskilda med demenssjukdom. För att kunna beviljas omvårdnadsboende med demensinriktning ska den enskilde, förutom uppfylla kriterier för omvårdnadsboende, ha en demensdiagnos. I undantagsfall kan läkarintyg som styrker kognitiv svikt räcka, men för detta förutsätts att den enskilde saknar förmågan att genomgå en minnesutredning.

Omvårdnadsboende med psykiatrisk inriktning

Omvårdnadsboende med psykiatrisk inriktning är avsedda för enskilda med en psykisk funktionsnedsättning och som inte kan få sina behov tillgodosedda på ett omvårdnadsboende.

Omvårdnadsboende (ej psykiatrisk inriktning) omfattas av kommunens valfrihet, vilket medför att den enskilde kan välja att tacka ja eller nej till erbjuden plats. Valfriheten gäller dock inte om den enskilde vistas på korttidsboende eller sjukhus, i dessa fall måste den enskilde tacka ja till den erbjudna platsen eller återgå till ordinärt boende med hemtjänst. Detta gäller även platser utanför kommunen. Möjlighet att byta boende finns.

I det fall den enskilde har en demensdiagnos eller psykisk funktionsnedsättning som kräver individuellt inriktad omvårdnad ska andra alternativ övervägas.

Parboende

Den 1 november 2012 infördes nya bestämmelser om parboende i socialtjänstlagen. Bestämmelserna innebär att makar och sambor som varaktigt levit tillsammans, under vissa förutsättningar, har rätt att fortsätta bo tillsammans även när endast den ene har rätt till bistånd i form av särskilt boende. Parboendegarantin omfattar personer som är 65 år eller äldre, som varaktigt bott ihop och som även fortsättningsvis önskar göra så.

I samband med beslut om parboende ska den enskilde och dennes partner (medboende) informeras om att beslutet endast gäller så länge den som fått beslutet om särskilt boende bor där. Detta medför att om den enskilde avlider eller flyttar av annan orsak så måste den medboende flytta och ansvarar då för att ordna boende på egen hand.

3.4.2 Hem för vård eller boende (HVB)

Hem för vård eller boende är ett hem som tar emot enskilda för vård och/eller boende. Den enskilde ska vara i behov av ett mer skyddat och tillfälligt boende med tillgång till personal dygnet runt.

Insatsen kan beviljas enskilda som innan de fyllt 65 år bott på ett HVB genom socialpsykiatrin och där överföring sker mellan socialkontoret och vård- och omsorgskontoret.

3.4.3 Korttidsboende

Korttidsboende beviljas för fortsatt utredning gällande den enskildes behov och planerande av stödinsatser i samband med utskrivning från sjukhus, som en form av avlösning när en anhörig svarar för omsorgen eller vid behov av tillfälligt utökade omsorgsinsatser som inte kan tillgodoses genom insatser i hemmet. I undantagsfall kan korttidsboende beviljas i avvaktan på omfattande bostadsanpassning.

Den enskilde ska ha omfattande behov av stöd och hjälp samt behov av närhet till personal dygnet runt och bedömning ska göras att behovet tillfälligt inte kan tillgodoses med insatser i hemmet.

Korttidsvistelse i samband med utskrivning från sjukhuset

Insatsen kan beviljas:

- som ett led i utredningen för bedömning av behov av fortsatta kommunala insatser
- om den enskilde har beslut om särskilt boende och bedömning görs att hen inte kan komma hem trots omfattande insatser i hemmet
- om den enskilde av särskilda skäl inte kan komma hem i väntan på omfattande bostadsanpassning

Avlastning i form av korttidsboende

Insatsen kan beviljas enskilda som vårdas i hemmet av anhöriga och där anhöriga är i behov av tillfällig avlastning för att exempelvis kunna resa bort någon vecka. Den enskildes behov ska inte kunna tillgodoses med insatser i hemmet.

Avlastning i form av växelvård

Avlastning i form av växelvård syftar till att anhöriga som vårdar en enskild i hemmet ska få återkommande och regelbunden avlastning.

3.4.4 Resurslägenhet

Resurslägenhet kan beviljas enligt 4 kap 2§ socialtjänstlagen till enskilda som är över 65 år och folkbokförda i Sollentuna kommun. Vidare förutsätts att den enskildes allmäntillstånd och nuvarande bostadssituation omöjliggör ett säkert boende.

Innan beslut om insats ska den enskilde själv ha prövat att lösa sin bostadssituation, genom exempelvis byte/försäljning av bostad och bostadsanpassning. Resurslägenhet kan inte beviljas för att lösa bostadslöshet, vid stambyte eller för byte av nuvarande bostad till större eller mindre.

I undantagsfall kan resurslägenhet beviljas för en medboende som i samband med parboende har avyttrat sin ordinarie bostad och behöver flytta ut från det särskilda boendet. Dock har den enskilde ett stort eget ansvar att ordna med bostad då de vid inflytt informerats om gällande regler för parboende.

Innan de blir aktuellt med inflytt prövas den enskilde för godkännande av Sollentunahem, utifrån gällande uthyrningspolicy.

3.5 Övrigt stöd

3.5.1 Anhörigstöd

Kommunen ska enligt 5 kap 10§ socialtjänstlagen erbjuda anhöriga som vårdar eller stödjer en närstående stöd. Med anhörig menas exempelvis en familjemedlem, granne eller vän. Stödet som erbjuds ska underlätta den anhöriges fysiska, psykiska och sociala situation. Stödet kan bestå av information, rådgivning och vägledning, föreläsningar, må bra aktiviteter, anhöriggrupper och individuella stödsamtal. Det kan även bestå av biståndsbedömda insatser såsom avlösning i hemmet, dagverksamhet, serviceinsatser eller växelvård.

3.5.2 Öppna verksamheter

Inom kommunen bedrivs öppna verksamheter, exempelvis seniorträffar, där det inte krävs något biståndsbeslut för att delta. Syftet med verksamheterna är att ge den enskilde möjlighet att bryta ensamhet och isolering genom social gemenskap.

3.5.3 God man och förvaltare

God man kan utses till en enskilde om denne på grund av sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, försvagat allmäntillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp för att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Ansökan eller anmälan om god man skickas till överförmyndarnämnden för vidare handläggning. Vid behov kompletteras ansökan med en socialutredning.

Förvaltare kan utses om godmanskap inte anses vara tillräckligt. Den enskilde förlorar genom förvaltarskapet stora delar av sin egen handlingsförmåga.

3.5.4 Färdtjänst

Om en enskild inte kan resa med allmän kollektivtrafik på grund av långvarig funktionsnedsättning kan de ansöka om färdtjänst. Ansökan och utredning handläggs av kommunen medan beslutet fattas av färdtjänstnämnden inom Stockholms läns landsting. I Sollentuna kommun handläggs färdtjänst av kontaktcenter.

3.5.5 Riksfärdtjänst

Om en enskild på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning måste resa på ett särskilt kostsamt sätt kan den enskilde beviljas riksfärdtjänst. Resan ska sträcka sig utanför länsgränsen. Ansökan utreds och beslutas av kommunen.

3.5.6 Tandvårdsstöd

Tandvårdsintyg kan utfärdas till enskilda med omfattande omvårdnadsbehov. Det är kommunen som utfärdar intyget utifrån bedömt omvårdnadsbehov och registrerar detta i verksamhetssystemet Symfoni. Tandvårdsstödet administreras dock av tandvårdsenheten, Stockholms läns landsting.

Om den enskilde inte är aktuell hos kommunen ska denne vända sig direkt till tandvårdsenheten.

3.5.7 Bostadsanpassning

Bidrag till bostadsanpassning kan beviljas enskilda som har en varaktig funktionsnedsättning och som behöver anpassa sin bostad för att underlätta det vardagliga livet. Det kan exempelvis röra sig om anpassning av badrum, kök eller borttagning av trösklar och breddning av dörrar. Ansökan handläggs av bostadsanpassningshandläggarna på vård- och omsorgskontoret.

3.5.8 Turbundna resor

Färdtjänst omfattar inte resor föranledda av kommunala beslut rörande aktiviteter för enskilda med funktionsnedsättning. För dessa så kallade turbundna resor ansvarar kommunen.

Turbundna resor kan beviljas till och från dagverksamhet om den enskilde inte kan ta sig dit med den allmänna kollektivtrafiken eller på annat sätt. Turbundna resor ska möjliggöra för den enskilde att delta i aktiviteter utanför hemmet.